

Formale Prinzipien in der Grammatik

Ιωάννα Παπαηλιού

Επιβλέπων: Winfried Lechner,

Καθ. Τμήματος Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας

Περίληψη

Η μονοτονικότητα (Monotonicity) είναι, κατά κύριο λόγο, μία μαθηματική και λογική ιδιότητα αλλά διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο και στη γλώσσα. Έχει αποκτήσει εξέχουσα θέση στη σύγχρονη έρευνα σε διάφορους γλωσσολογικούς κλάδους όπως η φωνολογία, η μορφολογία, η σύνταξη και η σημασιολογία και εδώ και πολλές δεκαετίες έχει αναγνωριστεί η σπουδαιότητα της για τη μελέτη της διεπαφής μεταξύ λογικού συστήματος και γλώσσας. Η παρούσα διατριβή στοχεύει να ρίξει περισσότερο φως στο ρόλο της μονοτονικότητας στο γλωσσικό σύστημα. Για το σκοπό αυτό αρχικά θα πραγματοποιηθεί μία ανασκόπηση και ταξινόμηση, σύμφωνα με την σύγχρονη βιβλιογραφία, των αρχών της μονοτονικότητας που διέπουν τα πεδία της σημασιολογίας, της σύνταξης και της μορφολογίας. Έπειτα, θα διεξαχθεί μία συγκριτική και διαγλωσσική μελέτη, ώστε να διαπιστωθεί η ενδεχόμενη ύπαρξη κοινού συστήματος κανόνων που διέπουν τα πεδία αυτά. Τα αποτελέσματα θα επικεντρωθούν στον λεπτομερή προσδιορισμό της επίδρασης της μονοτονικότητας σε ένα ευρύ φάσμα γλωσσικών φαινομένων (από τις πιθανές ομοιότητες και τις διαφορές των αρχών που εμπλέκονται μπορεί να συναχθεί εάν οι επιπτώσεις της μονοτονικότητας σε διαφορετικά φαινόμενα είναι ομοιόμορφες, δηλαδή εάν μπορούν να αναχθούν σε ένα ενιαίο σύστημα βασικών κανόνων) και στην ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η μονοτονικότητα στη γλώσσα συνδέεται με εκδηλώσεις της ιδιότητας αυτής σε άλλα, τόσο εξειδικευμένα όσο και γενικά, γνωστικά συστήματα του νου. Απώτερος σκοπός είναι να διαλευκανθεί γιατί η μονοτονικότητα έχει τόσο σημαντική

επίδραση στη γραμματική, σε ποιους συγκεκριμένους τομείς εντοπίζεται η επίδραση αυτή και πως θα μπορούσε να διατυπωθεί ένας γενικευμένος ορισμός της.

Abstract

Monotonicity is principally a mathematical and logical property but it also plays a fundamental role in language. In the last decades it has gained prominence in modern research in various linguistic disciplines such as phonology, morphology, syntax and semantics and its importance for the study of the interface between the logical system and the language has been widely recognized. The present dissertation aims to shed more light on the role of monotonicity in the language system. For this purpose, a review and classification of the principles of monotonicity that govern the fields of semantics, syntax and morphology will be carried out according to the modern literature. A comparative and interlingual study will then be conducted to determine the possible existence of a common set of rules governing these areas. The results will focus on the detailed determination of the effect of monotonicity on a wide range of linguistic phenomena (the eventual similarities and differences of the relevant principles can determine if the effects of monotonicity on different phenomena are uniform, i.e. if they can be reduced to one unified system of basic rules) and on the analysis of how monotonicity in language is connected to manifestations of this property in other, both specialized and general, cognitive systems of the mind. The ultimate goal is to elucidate why monotonicity has such an important effect on grammar, in what specific areas this effect is manifested and how a generalized definition of it could be determined.

THESIS TITLE
Formale Prinzipien der Grammatik

Abstract

Monotonizität ist eine logische Eigenschaft von mathematischen Funktionen, sie spielt aber auch eine grundlegende Rolle in der menschlichen Sprache. In den letzten Jahrzehnten hat Forschung zu Monotonizität in verschiedenen Disziplinen der Linguistik wie Phonologie, Morphologie, Syntax und Semantik an Bedeutung gewonnen, und ihr wird allgemein auch eine zentrale Stelle im Studium der Schnittstelle zwischen Sprache und dem logischen System zugeschrieben. Die vorliegende Dissertation setzt sich zum Ziel, zu einem besseren Verständnis der Eigenschaften von Monotonizität im Sprachsystem beizutragen. Zu diesem Zweck sollen empirische Konsequenzen von Monotonizität in diversen Bereichen der formalen Linguistik, wie Semantik, Syntax und Morphologie, erfasst und miteinander verglichen werden. Anschließend soll im Rahmen einer kontrastiven Studie festgestellt werden, ob Monotonizitätseffekte in unterschiedlichen sprachlichen Domänen auf ein einheitliches, zugrundeliegendes Prinzip zurückgeführt werden können. Die Untersuchungen konzentrieren sich dabei auf die detaillierte Bestimmung der Wirkung von Monotonizität in einem möglichst breiten Spektrum sprachlicher Phänomene. Zudem wird versucht werden, systematische Beziehungen zwischen Manifestationen von Monotonizität in Sprache und in anderen, sowohl generellen als auch domänenspezifischen kognitiven Modulen näher zu bestimmen. Ziel ist es, neue Kriterien zu formulieren, die dabei helfen sollen, mögliche Antworten auf drei Fragen zu evaluieren: (i) Warum hat Monotonizität einen so wichtigen Einfluss auf die Grammatik? (ii) In welchen spezifischen Bereichen lassen sich Effekte von Monotonizität im Sprachsystem finden? Und (iii) Inwieweit ist es möglich, die unterschiedlichen Manifestationen von Monotonizität auf ein gemeinsames, zugrundeliegendes Prinzip zu reduzieren?